

ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΛΑΝΗΣ

«Εἰ δέοι ἀδικεῖν περὶ τὸ δικάσαι, τὸ
ἀδίκως ἀπολῦσαι ὁσιώτερον ἂν εἴη τοῦ μὴ
δικαίως ἀπολίσσαι». (Ἀντιφών)

I

ΤΑ δικαστικά χρονικά
βρίθουσιν—ἀτυχῶς διὰ τὴν
πάσχουσιν ἀνθρωπότητα—
παραδειγμάτων εἰς ἀπόδει-
ξιν, ὅτι πάντες οἱ κατάδικοι
δὲν εἶναι καὶ ἀληθῶς ἔνοχοι.

Δὲν γνωρίζω ἐν Ἑλλάδι
ἐπισήμως τὸν ἐτήσιον τῶν
καταδίκων ἀριθμὸν· διότι τὸ
φῶς τῆς στατιστικῆς ἐθυ-
σιάσθη εἰς τὸν πόθον τῆς
ταχυτέρας ἀποκτήσεως τοῦ
... εἰς τὴν δευτέραν
παρουσίαν ἀναμενομένου
ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογι-
σμοῦ. Ἄλλ' οὐδ' ἐκ τῆς
εὐγλωττίας τῶν ἀριθμῶν,
—ἐὰν ποτὲ ἀνεβίου ἡ στα-
τιστικὴ καὶ ἐν Ἑλλάδι, —
εἶναι δυνατόν νὰ πιστοποιή-
σωμεν ἐπακριβῶς τὴν ἀνα-

λογίαν τῶν θυμάτων δικαστικῶν πλανῶν πρὸς τὸν ὀλικὸν ἀριθ-
μὸν τῶν καταδίκων· ἡ περίεργος καὶ ἐνδιαφέρουσα αὕτη πλη-
ροφορία μόνον εἰς τὰ κατὰστιχα τῶν τμηματαρχῶν τοῦ παν-
τεπόπτου ὑπάρχει· μὴ τελειοποιηθέντων ὁμῶς εἰσέτι τῶν ἀν-

θρωπίνων τηλεσκοπίων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκ τῆς γῆς ἀνάγνωσις τῶν θείων ἀριθμῶν, ἀρκοῦμαι εἰς τὴν ἐκ τῆς κοινῆς πείρας βεβαίωσιν, ὅτι καὶ ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη, ὑπ' ἀνθρώπων ἀπονεμομένη ὑπόκειται ἀναμφισβητήτως εἰς τοὺς κινδύνους τῆς πλάνης. Τὸ δεδικασμένον δὲν εἶναι βεβαίως πάντοτε ἡ ἀλήθεια· ὅθεν καὶ τὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δ. καίου ἀξίωμα *res judicata pro veritate habetur* 1.

Ταῦτα δὲν εἶναι δεκτικὰ ἀντιρρήσεων καὶ δι' αὐτὰ τὰ μᾶλλον εὐνομούμενα κράτη, εἰς ἃ ἡ καλὴ τῆς δικαιοσύνης ἀπονομή, οὐχὶ μόνον θεωρητικῶς, ἀλλὰ καὶ πρᾶκτικῶς θεωρεῖται ὁ πρῶτιστος τῆς πολιτείας σκοπός· ἀλλὰ τότε τί πρέπει νὰ προστεθῇ διὰ τὰ κράτη ἐκεῖνα, εἰς ἃ ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἐγκληματικὴ ὀλιγωρία τῶν ἁρμοδίων, — κατὰ τὴν δημοσιογραφικὴν φράσιν, — ἔσχεν ὡς καρπὸν τὴν χειροτέρευσιν τῆς ποιότητος τῶν δικαστικῶν ὀργάνων, ἔστιν ὅτε καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν ἐνόχων καὶ εἰς ἐνοχοποίησιν τῶν ἀθώων; Εἰς τὰ τοιαῦτα κράτη, δύναται τις νομίζω νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων τῆς δικαιοσύνης εἶναι κατ' εὐθὺν λόγον πρὸς τὴν ἔντασιν τοῦ κομματικοῦ πυρετοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς βολίας προαιρέσεως, πολλάκις κουφότης ἀνακριτικὴ χάριν *ρεκλάμας*, — ἀπαραιτήτου ἐνίοτε ὡς πρὸς τὸν προβιθασμοῦ, — ἄλλοτε προκατάληψις ἀνεξήγητος, καὶ ἄλλοτε ἀπαισία ὁμοιότητος φυσιογνωμίας τοῦ ἀληθοῦς ἐνόχου πρὸς τὸ θῦμα, ἢ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, συνδρομὴ δυσμενῶν συμπτῶσεων ρίπτει καὶ κατὰ τοῦ ἀθωωτέρου τὴν ὑποψίαν ἐγκλήματος βδελυροῦ.

Ἐσκέφθης ποτέ, φίλε κ. Σκόκε, ὅποσον ἀποτρόπαιον καὶ ὀδυνηρὸν τυγχάνει τὸ θέαμα ἀθώου συλλαμβανομένου βαρβάρως ὑπὸ τοῦ χωροφύλακος καὶ παραδιδομένου εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κ. Εἰρηνοδίκου, ἢ τοῦ κ. Εἰσαγγελέως; Ἐσκέφθης ὅποια δύναται νὰ ᾖ ἡ ψυχικὴ κατάστασις τοῦ ἀθώου, ἐργατικοῦ καὶ ἐντίμου ἐκείνου οἰκογενειάρχου, ἀρπαζομένου ἐκ τῆς ἐργασίας του καὶ ἐκ τῶν κόλπων τῆς οἰκογενείας του, ἔν' ἀπαχθῇ εἰς τὰς βρωμερὰς φυλακάς, ἀπειλούμενου ὑπὸ τῆς καταστροφῆς τῶν ἐξ οἰκονομίας χρηματικῶν περισσευμάτων του καὶ κινδυνεύοντος τὴν ὑγίαν καὶ τὴν τιμὴν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐπὶ γῆς φιλότατων αὐτοῦ ὄντων;

Εἰς ὅσα τοῦλάχιστον κράτη ἡ δικαστικὴ μηχανὴ εὐρύθμως λειτουργεῖ, τὸ στάδιον τῆς προδικασίας δὲν παρατείνεται ἐπ' ἀπειρον καὶ δὴ ὁσάκις ὁ κατηγορούμενος εὐρίσκεται ἐν τῇ προφυλακίσει ἄλλ' ὅπου οἱ τροχοὶ τοῦ ἄρματος τῆς Θέμιδος κυλιόνται

(1) Τὸ δεδικασμένον ἀντὶ ἀληθείας ἐστίν.

βραδέως, προσκόπτοντες ἀπελπιστικῶς ἀνὰ πᾶν βῆμα, οἱ μῆνες διαδέχονται τοὺς μῆνας καὶ ἐνίοτε τὰ ἔτη διαδέχονται τὰ ἔτη ἐν τῇ φοβερᾷ προσδοκίᾳ τοῦ ἀναμενομένου βουλευματος· δυστυχῆς ὁ ὑπόδικος ὁ μὴ ἔχων μάρμπα στὴ Κορώνη! Εἶναι δυστυχῶς βεβαιωμένον, ὅτι εἰς εὐτυχῆς κάτοικος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοῦνομα Μιχαὴλ Μητράκης ἠθωώθη μετὰ . . . ἐνδικοετῇ προφυλάκισιν! Ὅποια ἀληθῶς ἡ διαφορὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀττικοῦ δικαίου, καθ' ἣν ἐπετρέπετο διὰ πάντα σχεδὸν τ' ἀδικήματα ἡ ἐπὶ ἐγγυήσει ἀπόλυσις κατὰ τὸ στάδιον τῆς προδικασίας, καὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ, καθ' οὗς μετὰ στέρησιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἐπὶ μίαν δεκαετηρίδα καὶ πλέον, ἡ δικαιοσύνη τῆς πατρίδος τοῦ Σόλωνος, ἀνοίγουσα τὴν θύραν τοῦ δεσμοτηρίου λέγει τῷ ὑποδίκῳ ἀφελῶς— «ἐπλανήθην» — ὅπερ οἱ ἕως χθὲς κατακτηταὶ τῆς χώρας ταύτης ἔλεγον «γιαγνὶς ὄλντοῦ»! . . .

Ἐν τούτοις κατὰ τὸ στάδιον τῆς προδικασίας, ὅτε καὶ μόνη ἔνδειξις ἀρκεῖ πρὸς καταδίωξιν, ἴσως τὰ ὄργανα τοῦ νόμου δύνανται νὰ δικαιολογηθῶσιν ἐκ τῆς ἀναγκαίως ἐσπευσμένης πολυτάκτικας ἐνεργείας πρὸς διάσωσιν τῶν ἰχνῶν τῆς ἀξιοποινοῦ πράξεως καὶ πρόληψιν τοῦ εἰς φυγὴν ὑπόπτου καὶ ὑποτιθεμένου ἐνόχου. Ἀλλὰ ποσάκις δὲν ἐβεβαιώθη, ὅτι καὶ αὐταὶ αὐταὶ αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις, αἱ κατόπιν τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου μετὰ μακροτάτην βάσανον διαδικασίας ἐκδοθεῖσαι ὑπῆρξαν πρὸν δικαστικῆς πλάνης! Τὴν ἀτέλειαν τῶν νόμων καὶ τὴν κακὴν αὐτῶν ἐφαρμογὴν δεινούσιν, ἐν κοινῇ μάλιστα βεβλαμμένη καὶ σπαρασσομένη ὑπὸ τοῦ κομματικοῦ δαίμονος, οἱ Εἰσαγγελεῖς, — εὐτυχῶς οὐχὶ πάντες, — οἵτινες ἐτάχθησαν μὲν εἰς θέσιν ὑψίστην πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἐκτροχιασθέντες νομίζουσιν, ὅτι ἡ μόνη αὐτῶν ἀποστολὴ εἶναι ἡ αὖξισις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταδίκων! Ἐκεῖνοι οἵτινες ὑπὸ τοῦ νομοθέτου ὠρίσθησαν ὡς σωτῆρες ἀγγελοι, οὐδὲν συνήθως δεικνύουσιν ἐνδιαφέρον εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ναυαγῶν τῆς ἀνθρωπίνης ἀτελείας. Τούναντίον λακτίζουσιν αὐτοὺς διὰ τοῦ ποδὸς τῶν ἀγερώχων, ὅπως ἐπιδειξῶσιν ἐνίοτε ἐπιτετηδευμένην αὐστηρότητα καὶ καλύψωσιν οὕτω τὴν ὑπὲρ τῶν εὐνοουμένων ἀβαρίαν . . .

Ἐνὸς τῷ πρόκειται περὶ συνεπειῶν στερήσεως ἰδιοκτησίας, ἡ πλάνη τοῦ δικαστοῦ εἶναι ὑποφερτὴ. Ἐὰν ἔτι πρόκειται περὶ στερήσεως τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, — ἐναντίον βεβαίως καὶ τῶν συνταγματικῶν ἐγγυήσεων, — τὸ ἔγκλημα τῆς πολιτείας σκληρόν μὲν καὶ ἀποτρόπαιον εἶναι, ἐναπολείπεται ὅμως ἡ περὶ

χάριτος ἐλπίς. Ἄλλ' ὅταν τὸ πεπλανημένον «διὰ ταῦτα» τοῦ δικαστοῦ ἀφαιρεῖ ζωὴν ἀνθρωπίνην, — ἣν μόνον ὁ Θεὸς δίδει, — ἀναβιδάζον τὸν κατηγορούμενον ἐπὶ τῆς λαιμητόμου καὶ ἐγκολάπτου ἀνεξιτήλως τὴν κηλίδα τῆς ἀτιμίας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ ὀνόματι . . . ὦ! τότε ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ τὰ μαρτύρια τοῦ εἰς τὸν θάνατον βυθίζοντος ἀθώου καταδίκου!

Φέρει εἰς φῶς τὴν ἀλήθειαν, τοῦλάχιστον ἐνίοτε, ὁ χρόνος. Τυχρὰ συμβάντα, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἡ ὁμολογία τῶν ἀληθῶν ἐνόχων. — δι' ἧς ἐπεξηγήθη ἡ ἀνακούφισις τῆς βασανιζομένης συνειδήσεως, — ἀπέδειξαν τὴν τελείαν ἀθωότητα ἀνθρώπων καταδικασθέντων εἰς θάνατον!

II

Θανατικὴ καταδίκη ἀθώου!

Φρικτὸν νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι ἡ πολιτεία ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου καὶ χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, βοηθουμένη ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τῶν λειτουργῶν τῆς ἀγνῆς Θέμιδος, κατατομεῖ ἀθῶον! Ἀτυχῶς ἡ ἱστορία τοῦ ποινικοῦ δικαίου βεβαίως τοιαύτας σπαρακτικὰς καταδίκας, οἶονεὶ ὡς στίγματα ἀνεξάλειπτα τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης· ἐξ αὐτῶν ἐδημιουργήθη καὶ τὸ μέγιστον τῶν κατὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπιχειρημάτων τῶν ποινικολόγων.

Ζητῶ παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν τὴν ἄδειαν νὰ διηγηθῶ συνοπτικῶς τὴν ἱστορίαν ἐνὸς τοιούτου θύμκτος ἐκ τῆς συγκυρίας δυσμενῶν συμπτώσεων, ὅπερ ὁμως συνέπεσε νὰ γνωρίσω, διότι ὡς ἐκ θαύματος ἐπέζησεν, ἵνα διηγητῇ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ παραδομένου εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ δημίου· ναί, ἐπέζησεν ἀφοῦ ἠτύχησε ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν λαιμητόμον καὶ νὰ δεθῇ ἐπὶ τῆς νεκρικῆς σανίδος πρὸς . . . κατατόμησιν.

Πρωῖαν τινὰ τοῦ ἔτους 185... εὐρέθη ἔν τινι νήσῳ τῶν Κυκλάδων πτώμα, πλησίον δὲ αὐτοῦ ἡ θανατηφόρος μάχαιρα αἰμοσταγής. Τυχαίως διήρχετο ἐκεῖθεν ὁ Τ' γείτων αὐτοῦ, ὅστις ὀλίγας μὲν ἡμέρας πρὶν συνέπεσε νὰ ἐκφρασθῇ ἔν τινι καφεναίῳ δυσμενῶς περὶ τοῦ φονευθέντος, ἐκ περιεργείας δέ, πλησιάσας τὸ πτώμα καὶ ἀναγνωρίσας τὸν γείτονά του ἄπνουν, λαμβάνει εἰς χεῖρας τὴν μάχαιραν, προσπαθῶν ν' ἀναγνωρίσῃ, εἰ δυνατόν, ἐξ αὐτῆς τὸν φονέα, ὅτε οἱ ἐκεῖθεν διελθόντες συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος συλλαμβάνουν αὐτὸν ὡς ὑποπτον· συνεπεία τῶν ἀνωτέρω ἐνδείξεων παραπέμπεται ὁ Τ' ἐπὶ φόνῳ ἐκ προμελέτης εἰς τὸ Κα-

κουργοδικεῖον. Τὸ ὀρκωτὸν δικαστήριον, παρασυρθέν καὶ ἐκ τῶν κεραυνοβόλων εἰσαγγελικῶν ἐπιχειρημάτων κατὰ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ φονέως, θεωρεῖ ἀποχρώσας ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τὴν δυσμενῆ ὀλίγας πρὸ τοῦ φόνου ἡμέρας ἔκφρασιν τοῦ κατηγορουμένου κατὰ τοῦ παθόντος καὶ τὴν σύλληψιν του παρὰ τῶ νωπῶ ἔτι πτώματι, οὕτω δὲ κηρύττει αὐτὸν ἔνοχον φόνου προμελετημένου· τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων καταδικάζει τὸν κηρυχθέντα ἔνοχον εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν!

Ὁ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς Τ' ἦτο χριστιανὸς τοῦ δυτικοῦ δόγματος· ἐπίσης ὁ φονευθεὶς ὁ τῶν δυτικῶν ἱερεὺς, ἐν Σύρῳ νομίζω διαμένων, εἴτε ἐξ εὐσπλαγχνίας, εἴτε ἐκ λόγων σπουδαίων, οὓς ἐγνώριζε μὲν, δὲν ἠδύνατο ὁμως νὰ κοινολογήσῃ εὐθὺς ἐς ἀρχῆς, ἐπιμόνως εἶχεν ἐργασθῇ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ὁθωνι πρὸς χρήγησιν χάριτος· ἀλλ' ὁ Ὁθων δὲν ὑπέγραφε διατάγματα περὶ χάριτος χωρὶς προηγουμένως νὰ μελετήσῃ ὁ ἴδιος τὸν φάκελλον, ἡ δὲ μελέτη αὐτοῦ τοῦλάχιστον κατ' ἀρχὰς δὲν ἐκλόνισε τὴν περὶ τῆς ἐνοχῆς πεποιθήσιν του· ἡ ταχύπτερος φήμη διεβίβασε μέχρι τῆς σκοτεινῆς φυλακῆς τοῦ δεσμώτου τὴν εἰδήσιν ὅτι πᾶσα περὶ χάριτος ἐλπίς ἐσθέσθη· τοῦ λοιποῦ ὀριστικῶς πλέον διεγράφη ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ζώντων. Αἱ ἡμέραι παρέρχονται ἐν ἀγωνίαις· εἰς πάντα κρότον τῶν στροφίγγων τῆς θύρας, στρέφεται νομίζων, ὅτι ἀκούει ἐρχόμενον τὸν δεσμοφύλακα, ἵνα τῷ ἀναγγείλῃ, ὅτι ὁ δῆμιος περιμένει αὐτὸν ἵνα θέσῃ τέρμα εἰς τὸν ἀφόρητον βίον του. Τίς οἶδεν, ἐὰν ἐκ τῶν ἀκρωμένων αὐτόν, ὁσάκις διεμάρτύρετο ὑπὲρ τῆς ἀθωότητός του, ὑπῆρχον οἱ πιστεύοντες, ὅτι τ' ἄληθῇ ἔλεγεν! . . .

Ἡ χάρις δὲν ἐδόθη. Ὁ Τ' ὠδηγήθη εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, ἐξομολογούμενος μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς εἰς τὸν ἱερέα, ὅτι ἦτο πάντῃ ἀθῶος τοῦ χυθέντος αἵματος. Τὸ φιλοπερίεργον κοινὸν εἶχε συναθροισθῇ, ὅπως ἴδῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ καταδίκου πίπτουσαν ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ δημίου. Δὲν ἀπουσίαζεν, ὡς συνήθως, καὶ τὸ ὠραῖον, ἀλλ' ἱκανῶς σκληρὸν ὅπως ἀντέχῃ εἰς τοιοῦτο θέαμα, φύλον. Ὁ δῆμιος λαμβάνει κατοχὴν τοῦ ἀναισθήτου πλέον σώματος τοῦ καταδίκου, ὅπερ προσδένει εἰς τὴν σανίδα τῆς φονικῆς μηχανῆς. . . Μετ' ὀλίγας στιγμᾶς ἡ κεφαλὴ θὰ εὐρίσκεται ἐν τῷ σανιδίῳ αἰμοστάζουσα καὶ . . . ὁ νόμος ἱκανοποιημένος! Ἀλλὰ. . .

• Ἀλλ' ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ». Τοῦλάχιστον ἐνίοτε. Αἰφνιδίως ἀκούονται μακρόθεν πυροβολισμοί, φαίνεται ἄμεσως ἔφιππος χωροφύλαξ, ἀπὸ ρυτῆρος τρέχων πρὸς τὸν τόπον

τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως. Ῥῖγος καταλαμβάνει τοὺς θεατὰς ἐκ φόβου μὴ ὁ ἀγγελιαφόρος ἐκεῖνος, κομίζων ἴσως τὴν ζωὴν τοῦ ἐπὶ τῆς σανίδος ἀναμένοντος τὴν μάχαιραν τῆς λαιμητόμου σώματος, δὲν φθάσῃ ἐγκαίρως. Ἀληθῶς ἐκεῖνος διὰ σχημάτων καὶ διὰ παντὸς τρόπου προσπαθεῖ νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ μακρόθεν τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην τῆς ἐπὶ στιγμᾶς ἀναστολῆς τῆς ἐκτελέσεως. Ἡ συγχίνησης διαδίδεται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἐκτείνεται. Ὁ δῆμιος σταματᾷ ἐν ἀμηχανίᾳ· ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐσπευσμένως ἀνοίγει τὸν κομισθέντα φάκελλον καὶ . . . ὁποῖα ἔκπληξις! ἀναγινώσκει ἀμέσως τὸ βασιλικὸν Διάταγμα περὶ χάριτος, ὅπερ ὁ τότε περιοδεύων εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λεβαδείας βασιλεὺς Ὁθων, πεισθεὶς ἐπὶ τέλους, — τίς οἶδεν ἔνεκεν ἀνακοινώσεως τίνων πληροφοριῶν, — εἶχεν ὑπογράψῃ, μετατρέψας τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου εἰς ἰσόβια δεσμά. Ὁ εὐεργετικὸς τηλέγραφος δὲν ἐλειτούργει ἀκόμῃ ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς τὸν ἀγγελιαφόρον ἐδόθη ἡ ἐντολή, ἵνα διὰ πάσης δυνατῆς θυσίας φθάσῃ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως.

Ὅλοι, ὅλοι ἐχάρησαν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ διατάγματος, ἐκτὸς δύο. . . . τοῦ δημίου, ὅστις δὲν ἐπεράτωσε τὸ ἀρξάμενον ἔργον του καὶ τοῦ καταδίκου, ὅστις πρὸ πολλοῦ λιποθυμήσας ἔκειτο ἐπὶ τῆς σανίδος ἀναίσθητος . . .

Μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 ὁ Τ' δι' ἀλλεπαλλήλων διαταγμάτων μετριασάντων τὸν χρόνον τῆς ποινῆς του, ἀφέθη ἐπὶ τέλους ἐλεύθερος, τὸν ἐγνώρισα δὲ καὶ ἐγὼ ὡς ἀρχικλητῆρα τῆς δημοτικῆς ἐν Χαλκίδι ἀστυνομίας.

.....

Ἡμέραν τινὰ ἐδημοσιεύετο ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἐνυπόγραφος δῆλωσις τοῦ ἱερέως, — ὅστις τοσοῦτον ἀπο εὐεσματικῶς ἐργασθεὶς παρὰ τῷ Ὁθωνίᾳ εἶχεν ἐπιτύχει τὴν ἐκ τῆς λαιμητόμου διάσωσιν τοῦ Τ' — ὅτι, ἐντολὴν ἐκτελῶν τοῦ Δ' ὃν ἐξωμολόγησε, δημοσιεύει μετὰ τὸν θάνατόν του, ὅτι τὸν φόνον, δι' ὃν εἶχε καταδικασθῇ ὁ παρτελῶς ἀθῶος Τ' εἶχε διαπράξει ὁ Δ'.

III

Ἡ βαθμιαία βελτίωσις τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, — ἐννοῶ εἰς ὅσα κράτη γίγνεται ἡ πρὸς τοῦτο ζέουσα ἐνέργεια. — παρέχει τὴν ἐλπίδα τῆς μειώσεως τῶν δικαστικῶν πλανῶν, ἀλλ' οὐδέποτε καὶ τῆς παντελοῦς ἐξαλείψεως αὐτῶν ἔνεκεν τῆς ἀτελείας τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο πρὸ αἰῶνος μελετᾶται ἐπισταμένως θεσμός

περί ἀποζημιώσεως τῶν ἐκ δικαστικῆς πλάνης θυμάτων ἢ τῶν οἰχογενειῶν αὐτῶν.

Ἐν θῦμα τῆς δικαιοσύνης, — λέγει ὁ Βένθαμ, — εἶναι καθ' ἑαυτὸ λόγος, ὅπως πενθήσῃ ἡ κοινωνία. Ἄλλ' ἐὰν καὶ μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πλάνης, δὲν γίνηῃ ἡ δυνατὴ ἐπανόρθωσις, ἐπέρχεται πλέον ἀνατροπὴ τῆς κοινωνικῆς τάξεως.

Σπουδαία καὶ ἐνδιαφέρουσα λίαν ἐξακολουθεῖ ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ ἡ συζήτησις περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου ἀποζημιώσεως τῶν ἐκ δικαστικῆς πλάνης καταδικασθέντων· ἀλλ' αὕτη ἐξέρχεται τῷ ὅριον τοῦ προγράμματος τοῦ ἀνά χεῖρας Ἑμερολογίου, ὅ,τι ὅμως δὲν βλάπτει νὰ μᾶθωσι σὺν τοῖς ἀναγνώσταις καὶ αἱ πολυπληθεῖς αὐτοῦ ἀναγνώστριαι εἶναι, ὅτι ὁ τοιοῦτος θεσμὸς κατ' ἀρχὴν ἰσχύει εἰς πολλὰ κράτη (1).

Ἐὰν ἤλπιζον, ὅτι καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων τὴν προσοχὴν ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν νομοσχεδίων περὶ φορο-δανειῶν πρὸς τροποδοτήσιν τοῦ κόμματος καὶ παράτασιν τοῦ εἰρηνοπολέμου, ἤθελον εὐχηθῇ, ὅπως τὰς πολυτίμους στιγμὰς τῶν ἀρμοδίων ἐπασχολήσῃ, εἰ δυνατόν, καὶ ἡ μελέτη νόμων, λειτουργούντων ἀπροσκόπτως ἐν κράτεσιν εὐνομούμενοις, ὥς αὐτοκαλεῖται καὶ τὸ Ἑλληνικόν.

Ἀλλὰ γνωρίζων καλῶς, ὅτι οἱ πάσης τάξεως κύριοι ἀρμοδίοι οὐδὲ τὴν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑποβληθεῖσαν πρότασιν περὶ καταργήσεως τῆς εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ κράτη καταργηθείσης προσωπικῆς κρατήσεως ἠθέλησαν νὰ μελετήσωσι . . . παύω τὰς ἀκάρπους μεμψιμοιρίας.

Ἐν Καλλιθέᾳ (Ἀθηνῶν) τῇ 30 Ἰουλίου 1891.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

(1) Οὕτω ἰσχύει ἐν Μεξικῷ, ἐν Πορτογαλίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Μαρτίου 1886 νόμου, ἐν Δανίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Ἀπριλίου 1888 νόμου, ἐν τοῖς Ἑλβετικοῖς καντονίοις τῆς Γενεύης, τῆς Βέρνης, τοῦ Φριμπούργου, τοῦ Νεφσατέλ, τοῦ Βὺ καὶ τῆς Ἀργοβίας· τελευταῖον δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Δεβρίου 1889 εἰσῆχθη καὶ εἰς τὸ καντόνιον τῆς Βασιλείας.